

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky

Mgr. Monika Židová

**RODINNÉ PROSTREDIE AKO PREDIKTOR
ONLINE RIZIKOVÉHO SPRÁVANIA**

Autoreferát dizertačnej práce

Nitra 2023

Dizertačná práca bola vypracovaná v dennej forme doktorandského štúdia na Katedre pedagogiky Pedagogickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre.

Predkladateľ: **Mgr. Monika Židová**
Katedra pedagogiky
Pedagogická fakulta, UKF v Nitre
Dražovská cesta 4
949 74 Nitra

Školiteľ: **doc. PaedDr. Katarína Hollá, PhD.**
Katedra pedagogiky
Pedagogická fakulta, UKF v Nitre
Dražovská cesta 4
949 74 Nitra

Oponenti: **doc. PaedDr. Eleonóra Mendelová, PhD.**
Pedagogická fakulta, UKF v Nitre
prof. PhDr. Miriam Niklová, PhD.
Pedagogická fakulta, UMB v Banskej Bystrici
doc. PhDr. René Szotkowski, Ph.D.
Pedagogická fakulta, UPOL v Olomouci

Autoreferát bol rozoslaný dňa: 13.06.2023

Obhajoba dizertačnej práce sa koná dňa ..03.07.2023..... o11:00..... hod. pred komisiou pre obhajobu dizertačnej práce v odbore doktorandského štúdia, vymenovanou predsedom odborovej komisie v odbore 38. – učiteľstvo a pedagogické vedy, študijný program pedagogika na Pedagogickej fakulte UKF v Nitre, Dražovská cesta 4, 949 74 Nitra.

**Predseda odborovej
komisie:**

prof. PaedDr. Jana Duchovičová, PhD.
Pedagogická fakulta, UKF v Nitre

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky

Mgr. Monika Židová

**RODINNÉ PROSTREDIE AKO PREDIKTOR ONLINE RIZIKOVÉHO
SPRÁVANIA**

Autoreferát dizertačnej práce

na získanie akademického titulu „philosophiae doctor“, v skratke „PhD.“

študijný program: pedagogika

študijný odbor: 38 – učiteľstvo a pedagogické vedy

Nitra 2023

OBSAH

ÚVOD	5
1 ŠTRUKTÚRA DIZERTAČNEJ PRÁCE	7
2 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ ONLINE RIZIKOVÉHO SPRÁVANIA .	8
3 KYBERNETICKÝ VÝCHOVNÝ ŠTÝL V RODINNOM PROSTREDÍ - METODOLOGICKÉ VÝCHODISKÁ.....	8
3.1 VÝSKUMNÝ CIEĽ A VÝSKUMNÉ OTÁZKY.....	9
3.2 VÝSKUMNÁ STRATÉGIA A VÝSKUMNÁ METÓDA	11
3.3 PARTICIPANTI VÝSKUMNÉHO ŠETRENIA	13
3.4 SPRACOVANIE A ANALÝZA VÝSLEDKOV.....	14
4 KYBERNETICKÝ VÝCHOVNÝ ŠTÝL V RODINNOM PROSTREDÍ - DISKUSIA A ODPORÚČANIA	18
5 ZÁVER.....	25
6 SUMMARY	26
7 VÝBER POUŽITEJ LITERATÚRY	28
8 ZOZNAM PUBLIKOVANÝCH PRÁC DOKTORANDA.....	31

ÚVOD

Pre súčasnú generáciu, inak povedané „*generáciu, ktorá sa narodila do prostredia, v ktorom sú elektronické médiá jeho prirodzenou súčasťou*“ (Turzák, Kurincová, Hollá 2020, s. 116), sa už dospelávajúci rodia do tzv. digitálneho sveta. Čoraz viac trávia čas v online prostredí a tým sa reálne zvyšuje pravdepodobnosť, že narazia na potenciálne online hrozby. Pravdou je, že rizikové správanie sa vyskytovalo aj v minulosti a vyskytuje sa aj teraz. Pod vplyvom spoločnosti sú jednotlivé prejavy u detí a dospelávajúcich markantnejšie, čo je znásobené používaním médií a online prostredím, s čím súvisí aj vznik online rizikového správania. Spomedzi jednotlivých typov online rizikového správania, ktoré sa celosvetovo skúmajú, je najmenej rozpracovanou najmä problematika sharentingu a phubbingu, preto im v práci venujeme osobitnú pozornosť. Spomínané novodobé formy sa spájajú s online agresiou, šikanovaním, kyberšikanovaním, dehonestovaním fotografií, ľudskej dôstojnosti a pod. Novodobé formy môžu dospelávajúcich ešte viac nabádať k zapojeniu sa do foriem rizikového správania v bežnom alebo v online prostredí. Maloleté a dospelávajúce osoby vďaka anonymite nadobúdajú pocit, že im nik nemôže ublížiť a často sú preto odvážnejší v spôsobe, akým využívajú online médiá. Vzhľadom na to, že rodina je najvýznamnejší činiteľ v živote človeka spolu s voľbou vhodného výchovného štýlu (Kurincová 2009), preto je v rodinnom prostredí nevyhnutná aj pravidelná kybernetická výchova vrátane kybernetickej kontroly. Cieľom kybernetickej výchovy v rodine je poskytnúť deťom bezpečné online prostredie (Wang et al. 2018), chrániť ich pred potenciálnymi nebezpečenstvami na internete. Prostredníctvom nej by sa dospelávajúci mali dozvedieť o potenciálnych rizikách v online prostredí, lebo sa predpokladá, že vedomosť o nich môže zvýšiť ochranu ich vlastného súkromia a bezpečné využívanie internetu. Súčasťou kybernetickej výchovy je vysvetliť deťom výhody a nevýhody internetu, oboznámiť ich s potenciálnymi online ohrozeniami a spôsobmi, ako sa pred nimi chrániť. Vychádzajúc z témy dizertačnej práce, ktorá je zameraná na rodinné prostredie, z empirického hľadiska považujeme za potrebné zamerať sa len na vybranú oblasť rodinného prostredia, ktorou sa pre potreby práce javí najmä výchovný štýl. Z existujúcich výchovných štýlov chceme upriamiť pozornosť predovšetkým na kybernetický výchovný štýl ako možný spôsob výchovného a preventívneho usmerňovania detí v online

prostředí, ať mimo něho, protože je u nás teoreticky i empiricky najmenej rozpracovaný.

1 ŠTRUKTÚRA DIZERTAČNEJ PRÁCE

ÚVOD.....	10
1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ RIZIKOVÉHO A ONLINE RIZIKOVÉHO SPRÁVANIA.....	12
1.1 TEORETICKÉ VYMEDZENIE RIZIKOVÉHO SPRÁVANIA.....	13
1.2 TEÓRIE RIZIKOVÉHO SPRÁVANIA.....	16
1.3 TYPOLÓGIA FORIEM RIZIKOVÉHO SPRÁVANIA.....	32
1.4 TEORETICKÉ VYMEDZENIE ONLINE RIZIKOVÉHO SPRÁVANIA.....	39
1.5 TEÓRIE ONLINE RIZIKOVÉHO SPRÁVANIA.....	43
1.6 TYPOLÓGIA ONLINE RIZIKOVÉHO SPRÁVANIA.....	52
2 RODINNÉ PROSTREDIE A ONLINE RIZIKOVÉ SPRÁVANIE DETÍ.....	67
2.1 RODINNÉ PROSTREDIE A VYBRANÉ FORMY ONLINE RIZIKOVÉHO SPRÁVANIA.....	68
2.2 TYPY RODÍN AKO PREDIKTOR ONLINE RIZIKOVÉHO SPRÁVANIA	76
2.3 TYPY RODIČOV AKO PREDIKTOR ONLINE RIZIKOVÉHO SPRÁVANIA.....	83
2.4 SPÔSOB VÝCHOVY AKO PREDIKTOR ONLINE RIZIKOVÉHO SPRÁVANIA.....	90
2.5 KYBERNETICKÝ SPÔSOB VÝCHOVY A ONLINE RIZIKOVÉ SPRÁVANIE.....	97
3 KYBERNETICKÝ VÝCHOVNÝ ŠTÝL V RODINNOM PROSTREDÍ - METODOLOGICKÉ VÝCHODISKÁ.....	104
3.1 VÝSKUMNÝ CIEĽ A VÝSKUMNÉ OTÁZKY.....	105
3.2 VÝSKUMNÁ STRATÉGIA A VÝSKUMNÁ METÓDA.....	107
3.3 PARTICIPANTI VÝSKUMNÉHO ŠETRENIA	111
3.4 SPRACOVANIE A ANALÝZA VÝSLEDKOV	112
3.5 INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV VÝSKUMU	140
4 KYBERNETICKÝ VÝCHOVNÝ ŠTÝL V RODINNOM PROSTREDÍ – DISKUSIA A ODPORÚČANIA.....	144
4.1 DISKUSIA.....	144
4.2 ODPORÚČANIA PRE RODIČOV	153
4.3 ODPORÚČANIA PRE UČITEĽOV.....	156
ZÁVER.....	159
LITERATÚRA.....	161
PRÍLOHY.....	194

2 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ ONLINE RIZIKOVÉHO SPRÁVANIA

Problematicou online rizikového správania sa u nás zaoberajú: R. Divínová (2005), ktorá sa venuje cybersexu; J. Oster (2010), ktorý sa venuje kybernetickej kriminalite; M. Niklová (2017), ktorá sa venuje kyberšikanovaniu, prevencii online rizikového správania; K. Hollá (2016, 2017, 2020,), ktorá sa venuje kyberšikanovaniu, sextingu, prevencii online rizikového správania a iní. Online rizikovému správaniu v zahraničí venujú pozornosť: K. Kopecký (2020, 2021, 2022), ktorý sa venuje kyberšikanovaniu, sextingu, kybergroomingu, ochrane osobných údajov v prostredí internetu a i.; J. Pyzalski (2013), ktorý sa venuje kyberšikanovaniu; R. Sztokowski (2015, 2018), ktorý sa venuje kyberšikanovaniu, sextortionu, kybernetickému stalkingu, sextingu a i.; S. Udenze, O. Bode (2020), ktorí sa venujú sharentingu a iní. V súčasnosti sa mnohé prejavy dospievajúcich presúvajú aj do online prostredia, čím nadobúdajú novú formu. Je za to zodpovedný „*dynamický rozvoj moderných informačných technológií*“ (Hollá 2017, s. 5). Online rizikové správanie je podradeným termínom k termínu rizikové správanie. Ide o osobitnú formu správania, ktorej odborná verejnosť posledné roky venuje značnú pozornosť. Môžeme povedať, že ide o nevhodné prejavy správania prenesené do online prostredia (Niklová 2017). Online rizikové správanie je správanie jednotlivca, ktoré sa odohráva v online prostredí pričom vzhľadom na prítomnosť online hrozieb, jednotlivec ohrozuje seba alebo iných. Najcharakteristickejšou črtou online rizikového správania je rizikové využívanie internetu. Významným znakom je aj internalizácia symptómov, prípadne nižšia úroveň životnej spokojnosti (Martínez-Ferrer et al. 2018), čo v mnohých prípadoch je spôsobené *online disinhibičným efektom* (tzv. nezdržanlivosť v online komunikácii). Podľa M. P. Hernández et al. (2021) je pre online rizikové správanie charakteristická predovšetkým vysoká úroveň disinhibície. J. Suler (2004, s. 321) interpretuje faktory, ktoré sa navzájom ovplyvňujú pri vytváraní online disinhibičného efektu, sú to: online disinhibičný efekt, disociatívna anonymita, neviditeľnosť, asynchronicita, solipsistická introjekcia, disociatívna imaginácia a minimalizácia autority.

3 KYBERNETICKÝ VÝCHOVNÝ ŠTÝL V RODINNOM PROSTREDÍ - METODOLOGICKÉ VÝCHODISKÁ

Internet sa stal pre väčšinu ľudí neoddeliteľnou súčasťou každodenného života, preto je potrebné disponovať informáciami o jeho správnom

používaní. Čoraz viac detí a dospelievajúcich denne trávi nejaký čas na internete, pričom sa znižuje aj veková hranica, kedy nepľnoletí začínajú byť aktívni v kyberpriestore. Intenzita a pravidelnosť online hrozieb v kyberprostredí môže vyvolať online konflikty, kým v offline režime to môže spôsobiť zas medziľudské nezhody. Je dôležité, aby do problematiky online rizikového správania boli zahrnutí ako deti a mládež, tak aj autority (zákonní zástupcovia, učitelia, ďalší odborníci), pretože ich kooperácia je nevyhnutná pre pomoc deťom a dospelievajúcim. Je výskumné dokázané, že rodinné faktory výrazne determinujú online rizikové správanie detí a dospelievajúcich. Empiricky sa preukázalo, že rodičia, u ktorých sa potvrdila menšia podpora a nevhodné rodinné prostredie sú tými, ktorým chýbajú aj emočné väzby vo vzťahu k ich deťom (Ybarra, Mitchel 2004). Rodičia detí, u ktorých sa prejavila vyššia miera online rizikového správania disponujú nedostatočným rodičovským pripútaním, pričom aj vedenie rodiny je slabé, ba dokonca nevhodné (Baldry et al. 2015), absentuje tiež kybernetické mentorovanie (Zhang et al. 2019). Rodičom s nízkou rodičovskou podporou vo vzťahu k ich deťom chýbajú určité pravidlá a akékoľvek formy monitorovania života detí, konkrétne v online aktivitách. Výskumy spomínaných vedcov potvrdzujú pozitívnu súvislosť medzi kybernetickým výchovným štýlom a online rizikovým správaním. Deti a mladiství sú v kyberprostredí viac ohrození vtedy, ak sú rodičia nedostatočne zapojení do používania internetu samotnými deťmi (Baldry et al. 2015). Empiricky sa tiež zistilo, že štýly rodičovstva môžu nepriamo determinovať internetovú závislosť u detí (Wang et al. 2018) a na druhej strane môžu tiež ovplyvniť aj výber aktivít, ktorým mladiství venujú v kyberpriestore pozornosť. V rámci kybernetického výchovného štýlu sa rodičia usilujú viesť deti k vhodnému využívaniu médií a chrániť ich aj pred závislostným správaním na internete. Ochrana pred nežiaducim využívaním médií je vlastne kybernetická kontrola, ktorá je súčasťou kybernetického výchovného štýlu.

3.1 VÝSKUMNÝ CIEĽ A VÝSKUMNÉ OTÁZKY

Komplexné výskumné šetrenie vrátane časovej organizácie sme rozdelili na tri roky (2020 – 2023) plánovania výskumu. Spočiatku sme zhromažďovali relevantnú literatúru súvisiacu s rodinným prostredím a online rizikovým správaním. Na základe orientácie v informačných zdrojoch (domácich i zahraničných; primárnych i sekundárnych) sme si pripravovali bibliografiu zámerne špecializovanú na tému našej práce. Na základe

naštudovanej problematiky a teoretických spracovaných východísk sme prešli k plánovaniu výskumnej časti, ktoré nás viedli k zrealizovaniu výskumu. Stanovili sme si hlavný cieľ a z neho vyplývajúce čiastkové ciele. Vytvorili sme si konceptuálny rámec toho **čo, ako, prečo, kedy** chceme skúmať. V rámci prípravy na výskum sme pozornosť venovali metodike, konkrétne tvorbe kvalitatívneho interview, tazateľských a špecifických otázok, premyslenia výskumnej vzorky, dĺžky interview, spôsobu zberu dát a ich analýzy, zaisteniu kontroly kvality výskumu. Následne sme pozornosť venovali zberu dát a ich organizácii, v ďalšej fáze zas analýze a interpretácii. Vo finálnej empirickej časti dizertačnej práce sme sa zaoberali sumarizovaním výsledkov, formulovaním záverov a odporúčaní pre prax, konkrétne pre odborných a pedagogických zamestnancov a rodičov.

Hlavným cieľom dizertačnej práce bolo **preskúmať (zistiť a vysvetliť) dôvody využívania online médií deťmi a spôsob uplatňovania kybernetického výchovného štýlu v rodinnom prostredí ako možného prediktora online rizikového správania.**

Pri koncipovaní výskumných cieľov sme vychádzali z J. A. Maxwella (2005), ktorý rozlišuje nasledujúce tri typy cieľov:

- a) *intelektuálny* – je zameraný na to, ako výskum prispeje k rozšíreniu odborného poznania, na základe toho sme si určili za cieľ **zistiť spôsob realizovania kybernetického výchovného štýlu v rodinnom prostredí, vrátane nových prediktorov ovplyvňujúcich vzťah a postoj rodičov k online médiám, ako aj zistiť ako kybernetický výchovný štýl môže byť prediktorom online rizikového správania,**
- b) *praktický* – je zameraný na to, ako môžu byť výsledky využité v praxi, na základe toho sme si za cieľ stanovili **vytvoriť metodickú príručku pre rodičov, ktorá im pomôže uplatňovať kybernetický výchovný štýl v rámci rodinnej edukácie,**
- c) *personálny* – je zameraný na to, ako práca na výskume obohatila výskumníka a v čom to výskumníka rozvinulo. V súvislosti s tým sme si za cieľ stanovili **rozvinúť schopnosť riešiť kvalitatívny výskum, nadobudnúť skúsenosť s realizovaním kvalitatívneho interview, zberom, analýzou a interpretáciou zistení kvalitatívnym šetrením, a na základe toho zostaviť príručku pre rodičov ako možný metodický materiál poskytujúci informácie o online rizikovom správaní – jeho typoch,**

vybraných varovných signáloch, možnostiach poskytnutia pomoci pri vybraných typoch online rizikového správania, poznať hlbšie súvislosti medzi uplatňovaním kybernetického výchovného štýlu a spôsobmi, akými ho rodičia realizujú v rodinnom prostredí.

Na základe uvedených výskumných cieľov sme vytvorili nasledujúce výskumné otázky:

- a) Akým spôsobom sa realizuje kybernetický výchovný štýl v rodinnom prostredí a môže realizovanie kybernetického výchovného štýlu determinovať výskyt online rizikového správania v rodinnom prostredí?
- b) Akým spôsobom dokáže metodická príručka uľahčiť využívanie kybernetického výchovného štýlu v rodinnej edukácii?
- c) Čím je determinovaný vzťah a postoj rodičov k online médiám?
- d) Aké schopnosti sme nadobudli po realizácii kvalitatívneho výskumu?
- e) Ako ovplyvnia výsledky výskumu koncipovanie metodickej príručky?

3.2 VÝSKUNNÁ STRATÉGIA A VÝSKUNNÁ METÓDA

S ohľadom na tému dizertačnej práce, jej cieľ a na základe naštudovaných relevantných zdrojov sme sa rozhodli, že výskum dizertačnej práce bude kvalitatívneho charakteru. Tak, ako aj pri kvantitatívnom výskume, tak aj kvalitatívny výskum si vyžaduje veľmi dobrú orientáciu v predmetnej problematike. Na rozdiel od kvantitatívneho výskumu kvalitatívny výskum potrebuje o to väčšiu predvídavosť, prispôboivosť a vedomie určitého rizika (Skutil a kol. 2011). Podstatou kvalitatívneho výskumu je orientácia na ľudí a práca s nimi. Prínosom kvalitatívneho výskumu je teda objasniť, ako sa určitá skupina osôb správa v danom prostredí, za daných okolností a prečo. Prínos kvalitatívneho výskumu vidíme aj v tom, že sa snaží zjednotiť, prípadne „*získať jednotný prehľad*“ (Skutil a kol. 2011) na predmet v danej oblasti. Za najvýraznejší prínos kvalitatívneho výskumu považujeme možnosť preniknúť hlbšie do podstaty skúmaného javu, prostredníctvom interakcií vyplývajúcich zo samotného výskumného procesu. Vzhľadom na zámer analyzovať názory a skúsenosti rodičov s mentorovaním detí v digitálnej oblasti sme v našom výskume zbierali výskumné dáta prostredníctvom kvalitatívnej metódy interview, ktorého podstatou je získanie dôverných a osobných informácií od participantov

(Skutil a kol. 2011), sledovanie verbálnych a neverbálnych reakcií participantov a interakcií medzi nimi a medzi súvislosťami daných výpovedí (Thelwall, Nevill 2021). Zámerom nášho interview bolo zistiť, či rodičia realizujú kybernetický výchovný štýl v rodinnom prostredí a ak áno, tak akým spôsobom sa uplatňuje digitálne rodičovstvo vo vzťahu k ich deťom. Kvalitatívne interview sme realizovali prostredníctvom fokusovej skupiny, čo predstavuje skupinový (hlbkový) rozhovor. Ohnisková/fokusová skupina (focus group) je výskumná metóda, pomocou ktorej výskumník získava dáta prostredníctvom skupinovej interakcie a voľne prebiehajúcim rozhovore. Táto metóda sa začala využívať v 50. rokoch 20. storočia v marketingových prieskumoch (Švaříček a kol. 2007, s. 85). Priebehom fokusového rozhovoru sme sa inšpirovali autormi D. L. Morganom (1996), R. Švaříčkom a kol. (2007), ktorý prebiehal v nasledujúcich etapách:

- *začiatok stretnutia* – v tejto fáze sme sa predstavili participantom, oboznámili ich s témou – mentorovanie aktivít detí v digitálnom prostredí, ktorá bola predmetom stretnutia, so samotným priebehom stretnutia, dali sme im podpísať súhlas s nahrávaním, ktorý sa týkal ochrany osobných údajov, výpovede participantov sme s ich povolením nahrávali, zároveň sme ich oboznámili s internými, nami vytvorenými, pravidlami pre danú fokusovú skupinu (akceptovať názory iných, neskákať do reči, nevysmievať sa iným a pod.).

- *Motivačná fáza* – v tejto fáze sme „uvoľnili“ atmosféru tým, že sme nechali priestor participantom, aby sa predstavili, povedali o sebe niečo viac, koľko majú detí, kde pôsobia a pod.

- *Základná téma* – ohnisko – v tejto fáze sme prešli k prvej otázke, vychádzali sme z pripraveného rozhovoru, avšak participanti mali možnosť vybočiť aj od témy, čo bolo pre nás prínosne, lebo sme sa tak dostali aj k podtémam a iným problémom. Držali sme sa pripraveného rozhovoru, pretože sme sa usilovali pracovať aj s časom, čo sa nám nakoniec podarilo. Skupinový rozhovor sme mali naplánovaný na hodinu, v skutočnosti trval vyše 2 hodín, pretože participanti mali potrebu sa obširnejšie vyjadriť k niektorým otázkam, pretože téma rozhovoru participantov veľmi zaujala. Dáta sme nasýtili pri siedmich participantoch (v 1 fokusovej skupine), preto sme výskum ukončili. K získaniu výskumných dát prebiehala príprava ohniskovej skupiny, teda rozhovoru s participantmi. S ohľadom na cieľ výskumu sme museli veľkú pozornosť venovať aj organizačnej stránke fokusovej skupiny, konkrétne oblastiam, ktoré nás zaujímali, k nim

vytvoreným otázkam s ohľadom na dostatočný priestor pre odpovedanie a času, ktorý mali participantí k dispozícii.

Pri fokusovom rozhovore sme pracovali s tromi typmi otázok:

- základná výskumná otázka (ZVO), ktorú sme rozložili na:
 - špecifické výskumné otázky (SVO) a tie sme rozložili na:
 - tazateľské/moderátorské otázky (TO).

3.3 PARTICIPANTI VÝSKUMNÉHO ŠETRENIA

Výber vzorky v kvalitatívnom výskume je zámerný, postupný a založený na ochote participantov spolupracovať (Skutil a kol., 2011). Predmetom nášho výskumu boli osoby, konkrétne rodičia, v rámci ktorých sme si museli špecifikovať konkrétne kritéria, aby zodpovedali uplatneniu výskumných dát. S ohľadom na konkrétne javy, ktoré sme chceli skúmať a ktoré sú súčasťou našej predmetnej problematiky, sme pre potreby nášho výskumu volili:

- zámerný výber vzorky
- výber vzorky na ochote participantov spolupracovať
- participantí sú rodičmi minimálne jedného dieťaťa vo veku od 12 – 14 rokov, pretože podľa niektorých autorov, napr. M. Čerešník (2015), M. Verešová, R. Tomšík (2019) sa do (online) rizikového správania najčastejšie zapájajú starší žiaci, prípadne dospelávajúci
- rozhodujúci boli pre nás rodičia minimálne s jedným dieťaťom vo veku od

12 – 14 rokov a dieťa, ktoré využíva online média. Vekové ohraničenie detí našich participantov súviselo aj s tým, že online rizikové správanie je charakteristické pre generáciu detí a dospelávajúcich v 21. storočí. Z hľadiska ontogenetickej psychológie je náročné presne vymedziť jednotlivé životné obdobia. Dokonca tento konsenzus v jednotnom časovom ohraničení vývinových období absentuje aj u odborníkov. Súvisí to predovšetkým s tým, že dolné medzníky jednotlivých období, či už hovoríme o puberte alebo adolescencii, sú dané pohlavným dozrievaním. Samotný proces vývinu predstavuje individuálnu záležitosť a pokiaľ ide o vymedzenie životných období u nás v porovnaní so zahraničím, tak je to tiež rozdielne. Starší školský vek, teda obdobie puberty, sa vymedzuje ako „*obdobie, ktoré trvá od 10 – 11 rokov do 15 – 16 rokov, pričom u dievčat od 10 – 14 rokov a u chlapcov od 11 – 12 do 15 – 16 rokov*“ (Končeková 2014, s. 38). Obdobie adolescencie, dospelovania, je „*obdobie, ktoré sa u nás vymedzuje v intervale od 14 – 16 rokov*“ (Končeková 2014, s. 211).

Adolescenciu vymedzuje anglosaská literatúra od 12 – 20 rokov, pričom u nás je to od 14 rokov (Končeková 2014). Podľa autorky horný medzník v období adolescencie oddeľuje človeka od nasledujúceho obdobia, ktorým je dospelosť. Práve kvôli dynamizmu bio-psycho-sociálneho vývinu je horná hranica u jednotlivcov pohyblivá, s čím súvisí aj to, že človek, ktorý síce dosiahol vek 15/16 rokov, ešte nemusí byť zrelý v každej oblasti ako by „mal byť“ podľa teoretického vymedzenia ontogenézy.

- Rozhovoru sa zúčastnilo 7 participantov, pričom podľa M. Miovského (2006) je skupinový rozhovor realizovaný s viac než tromi participantmi. Avšak súčasťou výskumu môže byť viacero fokusových skupín (Krueger, Casey 2009). Ak je skupina len jedna, ako to bolo aj v našom prípade, za ideálny počet sa podľa M. Pattona (2002) považuje 6 – 8 členov. Keďže pre kvalitatívny výskum sú typické menšie výskumné vzorky (Maňák a kol. 1994), oproti kvantitatívnemu výskumu, preto sme v rámci výskumu pracovali s jednou fokusovou skupinou. Miestnosť sme prispôbili potrebám výskumu (rozloženie stoličiek, zabezpečenie zvukovej techniky), pričom participanti komunikovali v polkruhu.

3.4 SPRACOVANIE A ANALÝZA VÝSLEDKOV

Pri spracovaní a analýze empirických dát sme využili metódu kvalitatívneho interview. V prvom kroku sme získali údaje zo skupinového rozhovoru, ktoré boli nahrávané, následne prepísané do textovej podoby. Prevedenie dát netextovej podoby do podoby textovej sa nazýva *transkripcia*. „*Je to doslovný, exaktný prepis audiozáznamu do elektronickej podoby*“ (Skutil a kol., 2011, s. 217). Transkripcia tiež „*označuje proces prevodu dát do lepšej spracovateľnej podoby*“ (Skutil 2011, s. 216). Vo výskume sme využili *doslovnú transkripciu*. Transkripciu empirických dát sme vykonávali pomocou textového editora Microsoft Word. Participantov sme označili číslami 1 – 7 kvôli ochrane osobných údajov. Transkripciu sme zopakovali, teda prekontrolovali opakovaným odposluchom, čím môžeme potvrdiť, že išlo o časovo náročné spracovanie údajov. V ďalšej etape sme využili *metódu farbenia* (Miovský 2006, s. 211), prostredníctvom ktorej sme si výskumné dáta upravili a pripravili pre analýzu transkripcie. Podstatou tejto metódy je lepšie, prehľadnejšie zorientovanie sa výskumníka v prepísanom texte. My sme túto metódu využili na rozlíšenie výrokov jednotlivých participantov, preto sme každému z participantov priradili vlastnú farbu, vďaka čomu sme sa dokázali v texte orientovať osobitne na participanta 1, participanta 2 a pod.

Po metóde farbenia sme prešli ku *segmentácii*. Dáta sme začali spracovávať, teda organizovať. V rámci spracovávania sme dáta zároveň redukovali (Skutil 2011) a označovali prostredníctvom kódov. Segmentáciu sme delili do úsekov, ktoré sa inak nazývajú aj ako analytické jednotky (Skutil 2011). Segmentáciu sme realizovali „*opakovaným čítaním textu a jeho rozdeľovaním do úsekov*“ (Skutil 2011, s. 218), čím sme využili aj *metódu vytvárania trsov* (Miovský 2006, s. 221). Podľa M. Miovského (2006, s. 220) podstatou metódy vytvárania trsov je komparácia a agregácia (zlučovanie a spájanie) dát. Táto metóda, podporuje deskriptívny prístup ku kvalitatívnej analýze, preto sme jednotlivé výroky respondentov zoskupovali do skupín (trsov). Do jednotlivých trsov sme začlenili podobné komponenty s podobnými prvkami, čím sa nám transkripty delili do úsekov, ktoré sme si značili podčiarknutím. Jednotlivými segmentáciami sme naštartovali proces kódovania. Proces kódovania a kategorizovania je v našom výskume jadrom analytickej práce. V našej práci sme využili *otvorené kódovanie* (Ezzy 2002). A. Straus a J. Corbin (1990) ho označujú termínom *konceptualizácia*, pretože výskumník k určitým jednotkám priraduje mená, ktoré ich budú reprezentovať. Najpodrobnejším spôsobom kódovania, ktoré uvádzajú A. Strauss a J. Corbin (1990) je *kódovanie riadok po riadku*, ktoré sme využili aj v našej práci. V rámci kódovania sme transkripty rozbili na jednotky, pričom kódom je nejaká fráza participanta, ktorá istým spôsobom vystihuje určitý typ a tým sa odlišuje od ostatných kódov. Otvoreným kódovaním sme naštartovali analýzu dát. Pri axiálnom kódovaní sme nakoniec zistili, že ho nebudeme môcť zrealizovať, pretože by sa žiadalo mať dáta ešte viac nasýtené a potrebovali by sme pracovať buď s väčším množstvom participantov, alebo vedením ešte hlbšieho kvalitatívneho interview, čím by sme našli jednotnú linku nášho príbehu. Z tohto dôvodu sa nám nepodarilo vyskladať paradigmatický model (Šeďová 2007). Keďže selektívne kódovanie nadväzuje na axiálne, tak z uvedených dôvodov sme sa vyhli aj jemu, pretože selektívne kódovanie „*zahŕňa popis pravidelností, teda opakujúcich sa vzťahov medzi vlastnosťami a dimenziami kategórií a tieto pravidelnosti sa začínajú vynárať už v priebehu axiálneho kódovania*“ (Šeďová 2007, s. 47). V rámci otvoreného kódovania sme dostali tieto kódy: *využívanie, odpor, nátlak, uverejňovanie, pravidlá, bez skúsenosti, multifaktoriálnosť, strach, jazykovo-mediálna kultúra, prevencia, prekvapenie*. V rámci spracovávania a analýzy údajov sme využívali aj *metódu logických myšlienkových postupov* – prostredníctvom ktorých sme získané údaje analyzovali,

syntetizovali, indukovali a komparovali. Empirické údaje sme spracovávali aj prostredníctvom *metódy zovšeobecnenia*. V rámci každej otázky a výpovedí participantov sme si označili dôležité frázy (skopírovali ich do tabuľky) jednotlivých výpovedí, ktoré boli pre nás kľúčové pri vytvorení kódov a tie sme následne zapisovali. Čítanie kódov charakterizujúcich jednotlivých participantov nám pomohlo aj pri zorientovaní sa a opätovnom študovaní transkriptov a nachádzaní istých súvislostí. Po kódovaní sme prešli do ďalšej fázy, ktorou je kategorizácia. V rámci kategorizácie sme zoskupovali kódy do kategórii, prípadne subkategórii podľa významu. Kategórie sme potom rozvíjali pomocou hľadania ich vlastností (Strauss, Corbin 1999). Na základe „*konceptu – indikátor model*“ (Švaříček a kol. 2007, s. 90), sme dáta analyzovali prostredníctvom konkrétnych indikátorov, v našom prípade výpovedí respondentov, teda úryvkov z rozhovoru kódov. Vďaka procesu kódovania (segmentovania) sme mohli prejsť do fázy *vytvárania kategórií*. Vytvorili sme si zoznam všetkých (hlavných) kódov, ktoré obsahovali najdôležitejšie, najnosnejšie prvky, úryvky výpovedí participantov a informácií z nich vyplývajúcich. Keď si to výpovede participantov a súvislosti z nich vyplývajúce vyžadovali, tak sme ku kategóriám vytvorili aj „odtienky“, teda subkategórie. Subkategórie súvisia s kategóriami, ale sú abstraktnejšie v tom zmysle, že dopĺňajú hlavné kategórie a bližšie špecifikujú alebo vysvetľujú daný jav. Takže prostredníctvom vzájomnej podobnosti medzi identifikovanými jednotkami nám postupne vznikali základné kategórie, z ktorých sme následne získali subkategórie, ako sme už vyššie uviedli. V priebehu celého kódovania sme údaje rozobrali, konceptualizovali a zložili novým spôsobom (Šed'ová 2007). V rámci kódovania sme využili aj *techniky zvyšovania teoretickej citlivosti* (Strauss, Corbin 1990), aby sme tak predišli prehliadnutiu dôležitých informácií. Inšpirovali sme sa procesom odporúčaným autormi (Strauss, Corbin 1990; Skutil 2011). Počas celého procesu kódovania sme si kladli *analytické otázky*, napr. *kto?*, *čo?*, *prečo?* a pod., čím sme sa podnecovali k uvažovaniu o získaných dátach, informáciách, rozvoju kategórií a zisťovaniu ich vlastností. Následne sme pracovali s *krátkymi úsekmi*, čo nás priviedlo k hlbšej analýze predmetného textu (transkripcie). Všetky výpovede participantov sme si niekoľkokrát prečítali a každý z nich individuálnym spôsobom kodovali. To všetko sme si v priebehu procesu kódovania a kategorizovania písomne zaznamenávali do nami graficky vytvorenej tabuľky. Pre lepšiu prehľadnosť uvádzame

zoznam všetkých získaných kódov, kategórií a subkategórií, ktoré sme získali analyzovaním.

Tab. 1 Zoznam kódov, kategórií a subkategórií

KÓD	KATEGÓRIA	SUBKATEGÓRIA
využívanie	online aktivnosť	-
odpor	online zdržanlivosť	-
nátlak	odmietanie	mediálna presýtenosť
uverejňovanie	sharenting	úmyselný sharenting neúmyselný sharenting
pravidlá	kybernetický výchovný štýl	všeobecný kybernetický výchovný štýl špecifický kybernetický výchovný štýl
bez skúsenosti	bezpečie	-
multifaktoriálnosť	vlastnosť médií	relaxácia edukácia socializácia
strach	online ohrozenie	online agresia kyberšikanovanie sexualizácia na internet sexting
jazykovo-mediálna kultúra	mediálno-sociálna deformita	deformity v spisovnosti
komunikácia	prevencia	-
prekvapenie	utiahnutosť	-

V procese kódovania sme získali nasledujúce kategórie: *online aktivnosť, online zdržanlivosť, odmietanie, sharenting, kybernetický výchovný štýl, bezpečie, vlastnosť médií, online ohrozenie, mediálno-sociálna deformita, komunikácia, utiahnutosť.*

A tieto subkategórie: *mediálna presýtenosť, úmyselný sharenting, neúmyselný sharenting, všeobecný kybernetický výchovný štýl, špecifický kybernetický výchovný štýl, relaxácia, edukácia, socializácia, online agresia, kyberšikanovanie, sexualizácia na internete, sexting, deformity v spisovnosti.*

Na základe analýzy dát sme získali 11 kódov, 1 centrálnu kategóriu, 11 kategórií a 13 subkategórií. Centrálnou kategóriou sa vo výskume stala kategória s názvom **mentorovanie využívania online médií deťmi**, ktorá v sebe kombinuje viacero spôsobov využitia online médií, rodičovského mentorovania, ich charakter a miesto v rodinnom prostredí a je centrom či spájacím prvkom kódov a kategórií

4 KYBERNETICKÝ VÝCHOVNÝ ŠTÝL V RODINNOM PROSTREDÍ - DISKUSIA A ODPORÚČANIA

Zistili sme, že informovanosť rodičov o online rizikách detí vo veku 12 – 14 rokov je z pohľadu (rodičovskej) rodinnej edukácie, prípadne kybernetickej výchovy dostatočná. To znamená, že rodičia si uvedomujú riziká online nástrah a potrebu chrániť deti pred potenciálnym online ohrozením. A na to, aby mentorovali aktivity svojich detí pri využívaní online médií sú informácie, ktorými disponujú postačujúce. Avšak z pohľadu teoretického diskurzu, informovanosti o oblasti týkajúcej sa hlbšieho poznania online rizikového správania, napr. konkrétnych typov, varovných signálov je slabšia. Súvisí to s tým, že rodičia nemajú akoby odkiaľ získať všetky potrebné informácie a preniknúť tak hlbšie do podstaty online rizikového správania, deje sa to skôr sprostredkované, napr. od známych, internetu, z počutia. Zároveň sme zistili, že online médiá sú súčasťou rodinného prostredia, ba dokonca jeho normou. Ich charakter je mnohoraký, pretože uspokojuje členov rodiny po edukatívnej, zábavnej, socializačnej, relaxačnej stránke. Rodičovská znalosť o aktivitách detí na internete je na výbornej úrovni, rodičia majú špecificky zmapované, čo ich deti robia v online prostredí, aké stránky navštevujú, ba dokonca aj s kým si píšu a čo je obsahom ich správ. Čo sa týka rodičovských názorov a postojov na využívanie/používanie online médií deťmi, tak sú v princípe

totožné v tom zmysle, že rodičia si uvedomujú detskú potrebu „žiť“ a „vyrastať“ s online médiami, dokonca sú im aj nápomocné, avšak rôznia sa v zmysle ich vlastných preferencií alebo vzťahu k online médiám. Rodičia, ktorí sú aktívni na sociálnych sieťach, prípadne aktívnejšie využívajú online prostredie, tak disponujú kladným vzťahom k online médiám aj napriek tomu, že si uvedomujú nástrahy, ktoré môžu ich deti postihnúť. Rodičia, ktorí majú odpor k online médiám, prípadne rodič, ktorý nikdy nebol, nie je a ani nechce byť aktívny na sociálnej sieti má k online médiám záporný vzťah. Na druhej strane, čo s týka detí, tak si uvedomuje, že online médiá im pomáhajú a nezakazuje im s nimi tráviť čas. Na zvládanie problémov súvisiacich s internetom rodičia využívajú stratégie späté s kybernetickým výchovným štýlom, napr. konkrétne zavedenie pravidiel, kontrola ich dodržiavania, kontrola spôsobu, akým deti fungujú v online prostredí a za akým účelom využívajú online médiá, rodičovská stratégia v zmysle dohovárania, odporúčaní, komunikácie o tom, s čím sa deti konfrontujú v online prostredí a pod. Zaujala nás kombinácia techník/stratégií, akými rodičia edukujú deti v rodinnej mediálnej oblasti aj napriek tomu, že nepoznajú do hĺbky podstatu predmetnej problematiky. Môžeme skonštatovať, že ich spôsob vychovávania v mediálnej oblasti je na výbornej úrovni, čo nás veľmi milo prekvapilo. Na základe výskumných dát a ich analýzy sme zistili konkrétne dôvody, pre ktoré deti využívajú online médiá, najčastejšie za relaxačným, edukatívnym a socializačným účelom taktiež sa ukázalo, že rodičia realizujú kybernetický výchovný štýl v rodinnom prostredí s cieľom chrániť deti pred potenciálnymi online nástrahami. Zároveň z výskumných dát vyplýva, že kybernetický výchovný štýl, prípadne rodičovská mediálna edukácia je jedna z preventívnych opatrení v rodinnom prostredí, ktorá má deti chrániť pred nevhodným využívaním online médií. Neuplatňovanie kybernetického výchovného štýlu alebo len zriedkavé uplatňovanie všeobecného kybernetického výchovného štýlu vedie deti k nevhodnému využívaniu online médií alebo neschopnosti poznať a vedieť včas odhaliť online ohrozenia a brániť sa pred nimi. V rámci spôsobu uplatňovania kybernetickej výchovy sme zistili, že rodičia majú tú „svoju rodičovskú stratégiu“, prostredníctvom ktorej uplatňujú v rodinnom prostredí kybernetickú výchovu. Kybernetický výchovný štýl je determinovaný rodičmi nastolenými pravidlami, ich kontrolou, vysvetľovaním, dohováraním a teda komunikáciou o online médiách, ich využívaní, odporúčaní, rád, čo sú vlastne všetko techniky, ktoré spadajú do rodinnej mediálnej edukácie a sú jej neoddeliteľnou

súčasťou. Na základe týchto spôsobov rodičia nepretržite realizujú prevenciu v rodinnom prostredí vo vzťahu k využívaniu online médií deťmi. Výskumné dáta nám poslúžili pri vytvorení metodickkej príručky pre rodičov, ktorú sme koncipovali zo zreteľom uľahčiť rodičom realizovať kybernetický výchovný štýl v rodinnom prostredí. Teoretický rámec príručky slúži rodičom na zorientovanie sa a informovanie o typoch online rizikového správania, aby si ich nemuseli vyhľadávať na internete. Príručka pre rodičov im môže uľahčiť kybernetickú výchovu predovšetkým pre nami konkrétne vytvorené odporúčania so zreteľom na vývinové špecifiká detí a dospievajúcich. Zároveň im môže pomôcť sledovať varovné signály pri vybraných typoch online ohrození, prípadne možnosťami poskytnutia pomoci s cieľom ochrániť svoje deti pred prípadnými ďalšími nebezpečenstvami či už v online prostredí (napr. kybergrooming), alebo život ohrozujúcimi (napr. smrteľné online výzvy). Na základe výskumných dát sme zistili aj to, že vzťah rodičov k online médiám je determinovaný ich samotným postojom k nim a osobnou skúsenosťou s online rizikovým správaním. Za najvýraznejší faktor, ktorý ovplyvňuje vzťah rodičov k online médiám je mediálna presýtenosť až mediálne otroctvo, čo znamená neustále venovanie pozornosti rôznych upozornení, informácií proti ich vôli. Keďže jedným z cieľov bolo nadobudnúť aj rozvinúť schopnosť riešiť kvalitatívny výskum, tak môžeme potvrdiť, že aj ten sa nám podarilo naplniť. Schopnosť riešiť kvalitatívny výskum sme nadobudli aj cez skúsenosť zostaviť si kvalitatívne interview, s jeho prípravou na realizovanie a samotné zrealizovanie. Aj napriek tomu, že výskum prebiehal bezproblémovo a participantov téma interview veľmi zaujala, by sme pri opätovnom interview vedeli, možno čomu sa vyhnúť, prípadne, na ktoré otázky klásť väčší dôraz. Skúsenosť sme nadobudli aj analýzou a interpretáciou zistení kvalitatívnym šetrením, s ktorým sme doteraz neprišli do kontaktu. Tým sme aj hlbšie prenikli do problematiky a zistili sme, aké samotné kódovanie transkriptov môže byť pre výskumníka a budúce výskumné účely obohacujúce a ako vie pomôcť pri hľadaní súvislostí výpovedí participantov, prípadne pri vytváraní nových termínov. Práve prostredníctvom hľadania súvislostí vo výpovediach participantov sa nám ukázalo, na čo sa je potrebné zamerať pri vytvorení príručky pre rodičov. Nájdenie súvislostí nás v tomto smere ovplyvňovalo pri koncipovaní metodického materiálu so zreteľom poskytnúť rodičom také informácie, ktoré by im uľahčili realizovať mediálnu edukáciu v rodinnom prostredí. Môžeme konštatovať, že výskumné ciele sme naplnili.

Keďže náš výskum je kvalitatívneho charakteru, preto považujeme za potrebné skonštatovať, že výskumné zistenia z tohto dôvodu nemožno generalizovať a z nich vyvodzovať všeobecné závery pre všetky typy rodín. Aj napriek tomu sa domnievame, že zosumarizované špecifiká, ku ktorým sme v priebehu realizácie výskumu dospeli, majú istú výpovednú hodnotu pre zistenie toho, ako sa v slovenskom rodinnom prostredí realizuje kybernetický výchovný štýl a môžu pomôcť pri ďalšom výskumnom badaní. Myslíme si, že jeden z typov online rizikového správania, ktorému by sa mala v rodinách a školách venovať pozornosť z hľadiska prevencie sú *online výzvy*, pretože už prenikli aj na Slovensko a postupne sa do nich zapájajú čoraz mladší. Vzhľadom na tak špecifickú oblasť, ktorou je prevencia online rizikového správania odporúčame rodičom a učiteľom oboznámiť sa s vybranými typmi online výziev, aby mali prehľad, aké existujú, čo je ich cieľom a pod., lebo podľa toho môžu spoznať varovné signály a včas poskytnúť dieťaťu pomoc. Online výzvam sme pozornosť v našej práci síce nevenovali, ale vzhľadom na nebezpečenstvo „negatívnych“ online výziev, navrhujeme, aby došlo k úprave termínu, ktorý sa nejakým spôsobom zaužíval v problematike online rizikového správania. Myslíme si, že výzvy, ktoré obsahujú aktivity zamerané na suicidálne poškodenie až suicídium by presnejšie charakterizovalo slovné spojenie *smrteľné online výzvy*, ktoré vychádzajú z *rizikových/nebezpečných výziev*. Týmto pomenovaním by bolo zrejme odbornej i laickej verejnosti, že ide o výzvy, pri ktorých séria úkonov je završená sebapoškodzovaním alebo samovraždou. Vzhľadom na vysoký nárast detských samovrážd je potrebné zamyslieť sa nad tým, že časť z nich bola vykonaná na základe smrteľných online výziev. S ohľadom na novodobé typy online rizikového správania si myslíme, že pre budúce výskumy by možno bolo vhodné *zistiť, do akej miery determinujú sociodemografické premenné body shaming, sharenting, phubbing a online výzvy, prípadne ako súvisia novodobé typy online ohrození s rodinným prostredím*.

Predpokladáme, že pre budúce výskumné účely by bolo vhodné zistiť spôsob uplatňovania kybernetického výchovného štýlu v rodinnom prostredí matkami a otcami a analyzovať rozdiely v kybernetickom výchovnom vedení medzi nimi. Domnievame sa, že rozdielnosti by boli pri voľbe techník kybernetického výchovného štýlu, napr. využívanie online médií deťmi ako odmena a ich zákaz ako trest. Myslíme si, že oproti matkám by otcovské mentorovanie bolo ráznejšie, napr. trestajúce

správanie by úzko korelovalo so striktnjším zásahom, napríklad vypnutím internetu, kým pri matkách by to bolo skôr o vzájomnej komunikácii a dohováraní.

Predpokladáme, že pre budúce výskumné účely by bolo vhodné zistiť, v čom sa líši rodičovská mediálna edukácia a mediálna edukácia deťmi. Myslíme si, že za mediálnou edukáciou deťmi v porovnaní s rodičovskou edukáciou je zodpovedné flexibilnejšie a pravidelnejšie využívanie online médií (platforiem) neploetými. Domnievame sa, že mediálna edukácia deťmi je determinovaná aj vyššou mierou informovanosti o vlastnostiach online prostredia, ale aj o rizikách (napr. nebezpečných online výziev), pretože sa s nimi môžu častejšie konfrontovať z dôvodu väčšieho času tráveného v online prostredí oproti rodičom. A taktiež sa domnievame, že deti oproti rodičom sú viac zdatnejší v online médiách a online prostredí, pretože sú do digitálneho sveta vpustené už v ranom veku.

Z tohto dôvodu si myslíme, že pre budúce výskumné účely by bolo vhodné zmapovať dôvody, pre ktoré rodičia umožňujú deťom v útlom veku využívať online médiá.

ODPORÚČANIA PRE RODIČOV

Najdôležitejšiu úlohu v prevencii, prípadne eliminácii online rizikového správania detí a dospievajúcich majú rodičia. Ak to je čo i len trochu možné, tak jedno z prvých a základných preventívnych opatrení je, aby boli vzorom pre svoje deti vo využívaní online médií. S tým úzko súvisí aj to, aby online prostredie využívali vhodným spôsobom a vyhýbali sa online rizikovému správaniu. Keďže rodičia deťom zakazujú posilať fotky iným a pridávať intímne fotky na sociálnu sieť, bolo by prospešné, aby sami nepraktizovali sharenting. Pred každým uverejnením osobných údajov alebo citlivých materiálov na sociálnu sieť by si mal rodič podľa nás zodpovedať na nasledujúce otázky:

- Je to také dôležité pre môj život?
- Neohrozím tým seba prípadne moje dieťa?
- Bude s tým dieťa v dospelosti stotožnené?
- Mám istotu, že obsah nebude predátorom zneužitý?
- Vyrieši moje problémy zdieľaný obsah na sociálnej sieti?

Zámerom vyššie uvedených otázok je nenásilne prinútiť rodičov zamyslieť sa nad špecifikami z hľadiska etiky, ale aj bezpečnosti, pretože niektorí rodičia možno ani nevedia, prečo realizujú sharenting a phubbing, je to pre nich už akýsi zvyk. Avšak myslíme, že uvedomelé pomenovanie

a následné odôvodnenie svojho správania a konania človeku pomáha korigovať budúce rozhodnutia a v neposladenom rade aj konanie. V rámci preventívnych opatrení v rodinnom prostredí je vhodné zapájať deti do komunikácie, pretože sú čoraz viac zvyknuté riešiť veci do školy, komunikovať s kamarátmi, dohadovať nejaké stretnutia prostredníctvom online médií. To isté sa môže týkať aj riešenia konfliktov, kde online prostredie znesie aj vulgarizmy nehovoriac o tom, že sú aj tolerované. Prostredníctvom rozvoja komunikačných schopností môžu rodičia zabezpečiť aj to, aby ich deti nemali rezervy v sociálnych vzťahoch. Škola v tomto smere môže promptne nadviazať na predmetoch, ktoré majú k rozvoju mäkkých zručností najbližšie. Odporúčame rodičom, ak je to čo i len trochu možné, aby si našli čas, boli obozretní a všímali aj to, s kým sú ich deti v kontakte v osobnom živote i online prostredí. Ideálne by bolo, ak by boli rodičia informovaní aj o tom, s kým ich deti trávia čas. Okrem toho je dôležité všímať si dieťa komplexne, zmeny v jeho správaní, akým spôsobom sa pripravuje na vyučovanie, či sa dokáže sústrediť, či nemá psychosomatické ťažkosti pred školou, či sa nebojí chodiť do školy, či nechodí zo školy sužované, bez osobných vecí a pod. V prípade, že rodič dieťaťu už dáva vreckové je vhodné skontrolovať, či náhodou mu nechýbajú peniaze. Ak dieťa vlastní mobilný telefón, je tiež prospešné skontrolovať, či náhodou netrávi na mobile, prípadne v online prostredí mnoho času, či mu nechodia správy, pri ktorých je smutné, ustráchané alebo nahnevané. Akékoľvek signály, zmeny v správaní a konaní dieťaťa už môžu byť varovnými signálmi pre rodičov. V prípade akéhokoľvek podozrenia by v prvom rade rodičia mali byť tými, ktorí dieťaťu uveria, podporia a poskytnú mu pomoc. Poskytnutie pomoci môže byť komplexné vzhľadom na kooperáciu triedneho učiteľa, psychológa, v závažných prípadoch aj polície. Ak by sa preukázalo, že dieťa je obeťou niektorého z typov online rizikového správania je dôležité mu pripomenúť, že za nič nie je vinné. A to aj v prípade, ak by dieťa bolo obeťou kybergroomingu, ktorý by podporovalo tým, že by posielalo intímne fotografie kybergroomerovi. Odporúčame rodičom, aby sa v takto závažných a chúlостivých situáciách vyhli brutálnym trestom, kriku, výčitkám a najmä obviňovaniu, aj keď to pre nich môže byť, pochopiteľne, ťažké. V rámci kybernetickej výchovy odporúčame rodičom deti učiť slušnému správaniu a nerobiť rozdiely medzi správaním v online prostredí a mimo neho. To, čo by si dieťa v reálnom živote nedovolilo napr. voči staršej osobe, prípadne učiteľovi, by si nemalo dovoliť ani v písomnej komunikácii, napr. vulgárne

vyjadrovanie, vysmievanie a pod. Odporúčame rodičom, aby deti učili tomu, že emócie ako také nie sú zlé, je v poriadku ich vyjadriť, ale je dôležité, akým spôsobom. Kontrolou emócií a vlastného správania môžu deti uchrániť od online agresie, prípadne iného typu online rizikového správania. Keďže v súčasnosti sa veľmi rozšíril body shaming (zahanbenie fyzického vzhľadu) a v online prostredí je niekoľko platforiem a osôb, ktorí sa pohybujú v sfére influencerského marketingu, ktorí propagujú „ideálne miery“ a „krásu“, tak odporúčame rodičom, aby sa vyhýbali akýmkoľvek citlivým poznámkam na vzhľad (váhu, výzor a pod.) voči svojim deťom. A to z toho dôvodu, že sa čoraz viac posúva veková hranica nást'ročných, ktorí podstupujú rôzne experimenty, diéty, úpravy fyzického vzhľadu, pretože je na nich vyvíjaný tlak. Negatívnymi dôsledkami body shamingu môžu byť aj poruchy príjmu potravy (anorexia, ortorexia, drunkorexia a pod.). Ďalšie z odporúčaní pre rodičov s cieľom realizovať kybernetickú výchovu v rodinnom prostredí sa nachádzajú v nami vytvorenej, ktorá bude súčasťou projektu KEGA 014UKF-4/2021 – (e)Prevencia kyberagresie u generácie Z, ktorého hlavnou riešiteľkou je doc. PaedDr. Katarína Hollá, PhD.

ODPORÚČANIA PRE UČITEĽOV

Online rizikové správanie je už celosvetový fenomén a z tohto dôvodu sú preventívne opatrenia v eliminácii online rizikového správania u detí a mladistvých po rodine potrebné aj vo výchovno-vzdelávacích inštitúciách. Ideálne by bolo, ak by školy len dopĺňali rodinnú kybernetickú výchovu. To znamená, že pre pedagogických zamestnancov a samotné deti a dospelievajúcich by bolo prospešné, ak by základ a prvý kontakt (fyzický i informačný) dostali v rodinnom prostredí prostredníctvom kybernetického mentorovania. Školy, učitelia, prípadne lektori by tak len nadviazali na rodinnú výchovu a dopĺňali by informácie, vďaka ktorým by sa deti a mládež učili vhodnému využívaniu online médií. Zároveň by sa tým podporila aj kooperácia medzi učiteľmi a deťmi a tiež by sa im tým uľahčila samotná práca. Osveta v oblasti online rizikového správania v školách môže byť realizovaná v rámci predmetov občianska náuka, etika, informatika, prípadne prierezových tém, napr. mediálna výchova. V rámci predmetov alebo nadväznosti na nich odporúčame odborným a pedagogickým zamestnancom rozvíjať u žiakov aj mäkké zručnosti, učiť ich komunikovať aj mimo online prostredia, aby vo vzťahoch netrpeli sociálnou otupenosťou. Pomocou hrania rolí alebo iných metód môžu

učitelia posilňovať u detí schopnosť komunikovať tvárou tvár, podporiť u nich odvahu vykomunikovať si rôzne situácie alebo konflikty a hovoriť o problémoch. Na hodinách slovenského jazyka môže byť schopnosť dokázať slušne, zdvorilo vzhľadom na situáciu, miesto, problém komunikovať aj so s zreteľom na spisovnosť, ktorá je často v online prostredí ignorovaná. Z toho pramení aj sťaženosť žiakov vyjadrovať sa spisovne či v reálnom živote alebo pri diktátoch. Po vyučovacích predmetoch to ďalej môžu byť rozhovory s učiteľmi, prizvanými odborníkmi, prípadne psychológmi alebo lektormi, ktorí by žiakom priblížili podstatu online rizikového správania dali im námety, ako sa pred nimi chrániť. Učitelia s pomocou školského psychológa môžu využiť aj rôzne dotazníky na zmapovanie správania v triede, prípadne využiť sociometriu, aby zistili, aké sú vzťahy medzi žiakmi navzájom. Ako rodičom, tak aj učiteľom odporúčame, aby si pozorne všimli správanie žiakov, prípadne zmeny v správaní. Odporúčame školám, aby naviazali spoluprácu s niektorými projektami na to určenými, ktoré sa venujú problematike online ohrozenia v praxi, napr. Ipčko.sk. Mnohé z takýchto projektov majú na svojich stránkach uvedené aj materiály, ktoré môžu pomôcť učiteľom zorientovať sa v problematike. Pedagogickí a odborní zamestnanci, prípadne rodičia sa môžu inšpirovať aj českým projektom E-Bezpečí, ktorý sa v najširšom slova zmysle zameriava na bezpečnosť detí a mladistvých v online prostredí. Ich pomoc najzraniteľnejším sa realizuje prostredníctvom vzdelávania, výskumu a intervencii. Odborníci spolupracujú v úzkom kontakte s políciou, právnikmi a pod. Na svojej stránke majú mnoho materiálov, vďaka ktorým aj rodičia môžu získať informácie o tom, čo je to online rizikové správanie, prečo je nebezpečné a čo môžu robiť preto, aby pomohli deťom chrániť sa pred potenciálnymi nástrahami. Myslíme si, že priamy kontakt s tým, aké má online rizikové správanie dopady by mohla škola zabezpečiť aj tak, že prostredníctvom nejakého workshopu, prípadne prednášky by mohli byť prizvané konkrétne obete online ohrozenia, ktoré by žiakom priblížili všetko, čím si museli prejsť. Školy by mali byť otvorené voči preventívnym programom špeciálne na to určenými realizovať osvetu v digitálnej oblasti.

5 ZÁVER

V teoretickej časti našej dizertačnej práce v prvej kapitole sme pozornosť venovali teoretickému vymedzeniu rizikového správania, jeho foriem, teórií, čím sme nadviazali na problematiku online rizikového správania, v

rámci ktorej sme špecifikovali typy online ohrození a teórie online rizikového správania. V druhej kapitole sme sa zamerali na rodinné prostredie ako prediktor online rizikového správania, pričom sme priblížili podstatu a význam typológie rodín a rodičov, vybraných typov online rizikového správania realizovaného rodičmi, pozornosť sme venovali štýlom výchovy a kybernetickému výchovnému štýlu. V tretej a štvrtej kapitole sme pozornosť venovali metodologickému postupu. Hlavným cieľom dizertačnej práce bolo preskúmať (zistiť a vysvetliť) dôvody využívania online médií deťmi a spôsob uplatňovania kybernetického výchovného štýlu v rodinnom prostredí ako možného prediktora online rizikového správania. Môžeme konštatovať, že hlavný a aj parciálne ciele dizertačnej práce sme splnili prostredníctvom kvalitatívneho interview. Zámerom dizertačnej práce bolo poukázať na významný prínos kybernetického výchovného štýlu a vhodného využívania online médií v rodinnom prostredí, pretože sa domnievame, že to môže jednak chrániť deti a mladistvých pred online rizikovým správaním a tiež preto, že online médiá môžu za obvyklých podmienok (vhodne nastolených pravidiel) členov rodiny aj spájať. Aj napriek dôkladne naštudovanej problematike, dosiahnutých cieľov naša práca nesyntetizuje všetky informácie o kybernetickom výchovnom štýle realizujúcom v rodinnom prostredí. Získané dáta možno považovať za začiatok pre budúce výskumné účely. Na základe naštudovanej literatúry, výsledkov výskumu a ich interpretácie sme zistili, že kybernetický výchovný štýl je v súčasnosti nevyhnutý a zatiaľ sa javí ako jeden z najdôležitejších preventívnych opatrení v rodinnom prostredí pred online nástrahami. V rodinnom prostredí sa stáva normou, že členovia rodiny trávia čoraz viac času s médiami a čoraz menej spoločne. Myslíme si, že jedným z cieľov kybernetického vychovávaní je naučiť deti využívať online médiá nielen za účelom prekonania všetkej vzdialenosti, čo je typické pre našu modernú dobu, ale aj snahu vytvoriť prostredníctvom nich akúsi blízkosť, pretože práve toto absentuje. Online médiá môžu mnohých spájať, ale ich nevhodným využívaním, prípadne uprednostňovaním ich pred členmi rodiny, ich zároveň môžu vzájomne uzatvárať „do izieb“ kde si každý žije súčasne dva životy – online a offline život.

6 SUMMARY

In the first chapter of the theoretical part of the dissertation thesis, attention was paid to the theoretical definition of risky behaviour, its forms, and theories, thus following up on the issue of online risky behaviour, in which the types of online threats and theories of online risky behaviour was specified. In the second chapter, the focus was on the family environment as a predictor of online risky behaviour, introducing the nature and importance of family and parent typologies, selecting types of online risky behaviours implemented by parents, and paying attention to parenting styles and cyber parenting styles. In the third and fourth chapters, attention was devoted to the methodological approach. The main aim of the dissertation thesis was to investigate (identify and explain) the reasons for children's use of online media and the way cyber parenting style is implemented in the family environment as a possible predictor of online risky behaviour. It can be stated that the main as well as partial objectives of the thesis were met through qualitative interviewing. The intention was to highlight the significant contribution of cyber-educational style and appropriate use of online media in the family environment as it is believed that it can both protect children and adolescents from online risk behaviour and also because online media can also bring family members together under the usual conditions (appropriately set rules). Despite the thoroughly studied issue and meeting the objectives, the following work does not synthesize all the information about the cyber-educational style implemented in the family environment. The obtained data can be considered as a beginning for future research purposes in such a specific, topical and new issue. Based on the studied literature, research results and the following interpretation, it was found that cyber-educational style is inevitable nowadays and so far appears to be one of the most important preventive measures in the family environment against online pitfalls. In the family environment, it is becoming the norm for family members to spend more and more time (with the media and less and less time together). It is believed that one of the goals of cyber-education is to teach children to use online media not only to overcome all the distance that is typical of our modern age but also to try to create a kind of closeness through them because this is precisely what is absent. Online media can bring many people together, but by using them inappropriately, or by prioritising them over family members, it can also close them off from each other in 'rooms' where everyone is living two lives at the same time - online and offline.

7 VÝBER POUŽITEJ LITERATÚRY

BALDRY, A. C., et al. 2015. Am I at risk of cyberbullying? A narrative review and conceptual framework for research on risk of cyberbullying and cybervictimization: The risk and needs assessment approach, *Aggression and Violent Behavior*, v. 23. Doi: 10.1016/j.avb.2015.05.014. Dostupné online:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1359178915000762>

ČEREŠNÍK, M. 2015. Rizikové správanie dospievajúcich – výskumné výsledky a diagnostické výzvy. In: *Školský psychológ/Školní psycholog*, 16(2), 5-16. ISSN 1212-0529

DIVÍNOVÁ, R. 2005. *Cybersex. Forma internetové komunikace*. Praha: Triton. ISBN 80-7254-636-8

EZZY, D. 2002. *Qualitative analysis: practise and inovation*. London: Routledge. ISBN 0415281261

HOLLÁ, K. 2016. *Sexting a kyberšikana*. BA: Iris. ISBN 978-80-8153-061-6

HOLLÁ, K. 2017. *Detekcia kyberagresie – kyberšikanovania a sextingu*. NR: PF UKF. ISBN 978-80-558-1205-2

HOLLÁ, K. 2020. Sexting types and motives detected among Slovak adolescents. *European Journal of Mental Health*, 15(2). Dostupné online: <https://doi.org/10.5708/EJMH.15.2020.2.1>

HERNÁNDEZ, P. M. et al. 2021. The risk of sexual-erotic online behavior in adolescents – Which personality factors predict sexting and grooming victimization? In: *Computers in Human Behavior Volume 114*, 106569. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106569>. Dostupné online: <https://sci-hub.ru/https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106569>

KONČEKOVÁ, Ľ. 2014. *Vývinová psychológia*. PO: FHPV PU. ISBN 978-80-7165-945-7

KOPECKÝ, K. SZOTKOWSKI, R. KREJČÍ, V. 2015. Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu. Olomouc: Univerzita v Olomouci. ISBN 978-80-244-4868-8. Doi: 10.5507/pdf.15.24448619

KOPECKÝ, K., SZOTKOWSKI, R. 2018. *Rodič a rodičovstvo v digitálnej ére*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Dostupné online: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/107-rodic-a-rodicovstvi-v-digitalni-ere-2018/file>

- KOPECKÝ, K. et al. 2020. The phenomenon of sharenting and its risks in the online environment. Experiences from Czech Republic and Spain. In: *Children and Youth Services Review*, v. 110. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.104812>. Dostupné online: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0190740919309715>
- KOPECKÝ, K. 2021. Bezpečně v kyber! NUKIB. Dostupné online: https://nukib.cz/download/publikace/vzdelavani/Brozura%20bezpecne%20v%20cyber_A5.pdf
- KOPECKÝ et al. 2022. Výzkumná zpráva. Děti a kult krásy v online světě. Vydanie: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. Dostupné online: https://www.researchgate.net/publication/361282790_Deti_a_kult_krasy_v_online_sвете_vyzkum
- KRUEGER, R., CASEY, M. 2009. *Focus Groups: A Practical Guide for Applied Research*. Sage Publications, Thousand Oaks, CA. ISBN 1483365247
- KURINCOVÁ, V. 2009. Dieťa medzi rodinou a školou. In: KURINCOVÁ, V., SLEZÁKOVÁ, T.: *Žiak na začiatku školskej dochádzky. Edukačná podpora učiteľov a rodičov*. NR PF UKF. ISBN 978-80-8094-457-5
- MAŇÁK, J. 1994. *Kapitoly z metodológie pedagogiky*. ISBN 80-210-1031-2
- MARTÍNEZ-FERRER, B. et al. 2018. Are Adolescents Engaged in the Problematic Use of Social Networking Sites More Involved in Peer Aggression and Victimization? *Frontiers in psychology*, v. 9. ISSN 1664-1078. Doi: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00801>. Dostupné online: <https://sci-hub.ru/https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00801>
- MIOVSKÝ, M. 2006. *Kvalitatívni přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 8024713624
- MORGAN, D. L. 1996. Focus Groups In: *Annual Review of Sociology*, v. 22(1). Doi:10.1146/annurev.soc.22.1.129. Dostupné online: <https://sci-hub.ru/10.1146/annurev.soc.22.1.129>
- NIKLOVÁ, M. 2017. Rizikové správanie detí a mládeže na internete a možnosti jeho predchádzania z aspektu pôsobenia školského sociálneho pedagóga. In: *Zborník vedeckovýskumných prác Katedry pedagogiky* (13). BB: Belianum. ISBN 978-80-557-1317-5.
- OSTER, J. 2012. IT kriminalita v pracovnom prostredí. Dostupné online: <https://preventista.sk/info/it-kriminalita-v-pracovnom-prostredi/>

- PATTON, M. 2002. *Qualitative Research and Evaluation Methods*. London: Sage. ISBN 0761919716
- PYZALSKI, J. 2013. For peer cyberbullying – the involvement of polish adolescents in various types of electronic aggression. *Studia Edukacyjne* č. 28, 2013. Adam Mickiewicz University Press. ISBN 978-83-232-2731-1. ISSN 1233-6688
- SKUTIL, M. 2011. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-807-3677-787
- SULER, J. 2004. The Online Disinhibition Effect. In: *Cyberpsychology & behavior: the impact of the Internet, multimedia and virtual reality on behavior and society*. Doi: 10.1089/1094931041291295. Dostupné online: <https://sci-hub.ru/10.1089/1094931041291295>
- STRAUSS, A. CORBIN, J. 1990. *Základy kvalitativního výzkumu. Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert. ISBN 80-85834-60-X
- ŠEĐOVÁ, K. 2007. *Děti a rodiče před televizí. Rodinná socializace dětského televizního diváctví*. Brno: Paido. ISBN 978-807315-149-2
- ŠVARŘÍČEK, R. a kol. 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, s. r. o. ISBN 978-80-7367-313-0
- THELWALL, M., NEVILL, T. 2021. Is research with qualitative data more prevalent and impactful now? Interviews, case studies, focus groups and ethnographies. In: *Library & Information Science Research*, v. 43, i. 2. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2021.101094>. Dostupné online: <https://sci-hub.ru/https://doi.org/10.1016/j.lisr.2021.101094>
- TURZÁK, T., KURINCOVÁ, V., HOLLÁ, K. 2020. Sexting ako forma rizikového správania a miera rodičovskej kontroly z pohľadu dospievajúcich. In: *Slavonic Pedagogical Studies Journal*, Ročník 9. Číslo 2. ISSN 1339-8660. Doi: 10.18355/PG.2020.9.2.3
- UDENZE, S., BODE, O. 2020. Sharenting in Digital Age: A Netnographic Investigation. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.14790.29761>. Dostupné online: https://www.researchgate.net/publication/344239195_Sharenting_in_Digital_Age_A_Netnographic_Investigation
- VEREŠOVÁ, M. TOMŠÍK, R. 2019. *Rizikové správanie dospievajúcich a výchovné štýly*. NR PF UKF. ISBN 978-80-558-1404-9
- WANG, W. et al., 2018. Parent-adolescent relationship and adolescent internet addiction: A moderated mediation model. In: *Addictive Behaviors*,

v. 84. ISSN 0306-4603. Doi: 10.1016/j.addbeh.2018.04.015. Dostupné online: <https://sci-hub.ru/10.1016/j.addbeh.2018.04.015>

YBARRA, M., L. MITCHELL, K. J. 2004. Youth engaging in online harassment: associations with caregiver-child relationships, Internet use, and personal characteristics. In: Journal of Adolescence, v. 27, n. 3. ISSN 0140-1971. Doi: 10.1016/j.adolescence.2004.03.007. Dostupné online: <https://sci-hub.ru/10.1016/j.adolescence.2004.03.007>

ZHANG, R. et al. 2019. Parenting styles and internet addiction in Chinese adolescents: Conscientiousness as a mediator and teacher support as a moderator. In: Computers in Human Behavior, v. 101. ISSN 0747-5632. Doi: 10.1016/j.chb.2019.07.019. Dostupné online: <https://sci-hub.ru/10.1016/j.chb.2019.07.019>

8 ZOZNAM PUBLIKOVANÝCH PRÁC DOKTORANDA

V3cla Vedecký výstup PC ako článok z časopisu – článok

ŽIDOVÁ, M., KURINCOVÁ, V., TURZÁK. 2022. Body shaming as a modern form of cyber aggression. 2022. DOI 10.33543/1202. In: Ad Alta : Journal of Interdisciplinary Research. ISSN 1804-7890, Roč. 12, č. 2 (2022), s. 270-274. I. Indexované v databáze Web of Science

AFC Publikované príspevky na zahraničných vedeckých konferenciách

ŽIDOVÁ, M., HOLLÁ, K. RYBANSKÝ, Ľ. 2021. Parental Control and Cyberbullying. Doi: 10.21125/edulearn.2021.2072. In: EDULEARN21 : 13th annual International Conference on Education and New Learning Technologies, Barcelona, 5th - 6th of July, 2021 / L. Gómez Chova, A. López Martínez, I. Candel Torres. - ISBN 978-84-09-31267-2. - ISSN 2340-1117, P. 10059-10068. I.

V3cla Vedecký výstup PC ako článok z časopisu – článok

ŽIDOVÁ, M., BIELČIKOVÁ, K. 2022. Family and Media in the 21st Century. In Grant Journal [online], roč. 11, č. 1, s. 77-81. ISSN 1805-0638. Dostupné z: https://www.grantjournal.com/index.php?option=com_content&view=article&id=95&Itemid=101&lang=cs

ADE Vedecké práce v ostatných zahraničných časopisoch

ŽIDOVÁ, M., 2021. Family environment as a predictor of online threats. In: Grant Journal. - ISSN 1805-062X, Roč. 10, č. 2 (2021), s. 71-75. I.

O2pri Odborný výstup PC ako časť knižnej publikácie alebo zborníka – príspevok

ŽIDOVÁ, M., BIELČIKOVÁ, K. 2022. Family and Media in the 21st Century. In QUAERE: recenzovaný zborník príspevků interdisciplinární mezinárodní vědecké konference doktorandů a odborných asistentů, 27.06.2022-29.06.2022, s. 349-354. Hradec Králové: Magnanimitas. ISBN 978-80-87952-36-8

V2pri Vedecký výstup PC ako časť editovanej knihy alebo zborníka – príspevok

ŽIDOVÁ, M., BIELČIKOVÁ, K. 2022. Family and Media in the 21st Century. In QUAERE: recenzovaný zborník príspevků interdisciplinární mezinárodní vědecké konference doktorandů a odborných asistentů, 27.06.2022-29.06.2022, s. 349-354. Hradec Králové: Magnanimitas. ISBN 978-80-87952-36-8

AED Vedecké práce v domácich recenzovaných vedeckých zborníkoch, monografiách

ŽIDOVÁ, M., 2021. Digitálne rodičovstvo v 21. storočí; recenzent: Erich Petlák, Miroslav Krystoň, 2021. In: Educa 16: edukácia - kľúč k úspechu. Zborník príspevkov z 16. vedeckej konferencie doktorandov s medzinárodnou účasťou, Nitra 29. apríl 2021 ; Gábor Pintes. - 1. vyd. - Nitra : UKF, 2021. - ISBN 978-80-558-1811-5, S. 66-76. I.

V2ppo Vedecký výstup PC ako časť editovanej knihy alebo zborníka – príspevok z podujatia

BIELČIKOVÁ, K., ŽIDOVÁ, M. 2022. Štýly výchovy ako prediktor používania médií deťmi. In EDUCA XVII Vzdelanie – cesta pre všetkých: zborník príspevkov zo XVII. vedeckej konferencie doktorandov s medzinárodnou účasťou. Nitra: UKF s. 23 – 30. ISBN 978-80-558-1943-3

V1zbo Vedecký výstup PC ako celok – zborník

EDUCA 17: vzdelanie – cesta pre všetkých. Zborník príspevkov zo 17. vedeckej konferencie doktorandov s medzinárodnou účasťou, 05.05.2022,

Nitra; ed. Kristína Bielčíková, Monika Janíček Pavelová, Monika Židová. - 1. vyd. - Nitr:UKF, 2022. - 138 s. - ISBN 978-80-558-1943-3

O3cla Odborný výstup PC ako článok z časopisu – článok

ŽIDOVÁ, M. BIELČIKOVÁ, K., JANÍČEK PAVELOVÁ, M. 2022. Online agresia ako novodobý fenomén ľudského správania. In: Prohuman. [online], s. 1-15. ISSN 1338-1415. Dostupné z: <https://www.prohuman.sk/psychologia/online-agresia-ako-novodoby-fenomen-ludskeho-spravania>

ŽIDOVÁ, M. 2020. Nebezpečenstvo online hier. In: Aktuality zväzu : OZ školstva a vedy. - ISSN 1338-7960, Roč. 29, č. 3-4 (2020), s. 24-25. I.

ŽIDOVÁ, M. 2020. Online detstvo ako determinant súčasnej smutnej generácie. 2020.

In: Aktuality zväzu : OZ školstva a vedy. - ISSN 1338-7960, Roč. 29, č. 2 (2020), s. 28-30. I.

ŽIDOVÁ, M. 2022. Nebezpečenstvo kybergroomingu. In: Aktuality zväzu : OZ školstva a vedy. - ISSN 1338-7960, Roč. 31., č. 1 (2022), s. 24-26. I.

Projekty:

UGA UKF V/1/2021 – Online rizikové správanie adolescentov 21. storočia (zodpovedný riešiteľ)

UGA UKF V/1/2022 – Online agresia ako novodobý fenomén ľudského správania (zodpovedný riešiteľ)

KEGA 014UKF-4/2021 – (e)Prevencia kyberagresie u generácie Z (spoluriešiteľ)

Poznámky: